

Nagyon szemléletes és didaktikus, ahogy a többszófajúságot és a homonímiát mutatja be a szótár. A homoním szavakat az általános szótári gyakorlat szerint külön szócikkben tárgyalja, a címszavakhoz arab indexszámot téve; újdonság azonban, hogy a többszófajú szavak különböző szófaji megjelenését is külön szócikkben tárgyalja: *alul* I. hsz; *alul* II. nu; *alul* III ik. Ha emellett még homoním szó is létezik, a következő a megoldás: *fog*¹ I. ige, 'tart', *fog*¹ II. segédige, a nyomatékos jövő kifejezője; *fog*² fn 'a szájüregbeli rágószerv'. Ez a megoldás jól elhatárolja az egymástól lényegesen eltérő két szemantikai jelenséget, hiszen a többszófajúság valójában több jelentésű szavakat jelent, a homonímia csak alaki azonosságot. A tanár feladata, hogy a jelölésmód és a jelenség megkülönböztetését tudatosítsa tanítványaival.

A nyelvhasználati tanácsok fontos és korszerű szemléletet tükröző részei a szócikkeknek. Ezek helyesírási, kiejtési, szóhasználati és nyelvtani alakokra vonatkozó – soha nem merev, tiltó módon – véleményt fejtenek ki, adatokat közölnek. Például a *töménytelen* szócikkben megjegyzi, hogy a régebbi szótárakkal szemben, csaknem azonos gyakorisága miatt elfogadható a *töménytelen* alak is. Az *adott* szócikkben nyelvhasználati tanács – nem tiltás –, hogy az *adva van* kifejezés választékosabb; ezzel a stílusminősítéssel hozzájárulva az ismert nyelvművelő babona eloszlatásához. A tanácsok között több olyan van, amely a nyelvtani rendszer változását ismeri el: ilyen például az ikes ragozással kapcsolatos fejtegetés a tanulságos *ugrik* szócikkben.

A szótár népszerűségéhez, használatának megkönnyítéséhez hozzájárul a szócikkek áttekinthető, jól tagolt tördelése, valamint az, hogy a Tinta-szótárak gyakorlatának megfelelően minden oldalpár alsó részén megtalálhatók a legfontosabb rövidítések feloldva.

Az első kötet élén Kosztolányi ismert sorai állnak mottóként, költői, elragadtatott hangon dicsérve és jellemezve a szótárakat. Ismeretéselem lezárásaként ma, az élethosszig tartó tanulás korában hasznos arra buzdítani, hogy szokássá váljék már gyermek-, illetve iskoláskorban a szótárhasználat. Erre nevel az Értelmező szótár+, mivel kiválóan alkalmas a szótári kultúra terjesztésére. Fogadjuk meg tehát Márai Sándor intelmét: „Vigyázní arra, hogy ne takarítsuk meg soha – kényelemből, tunyaságból – azt a kis mozdulatot, aminek árán megtudhatunk egy szótárból, lexikonból valamit, amit éppen nem tudunk.” (Ami a Naplóból kimaradt 1945–1946. 299. l.)

DR. NAGY ANDOR
főiskolai magántanár
Eszterházy Károly Főiskola
Eger

Dr. Bábosik István (szerk.): Újabb tanulmányok a személyiségfejlesztésről

A kötet bevezető tanulmányát a szerkesztő professzor írta a tőle már megszokott stílusban, tudományosan megalapozott tartalommal.

A könyvnek is címet adó dolgozatban a neveléstudomány, illetve a neveléstudományi kutatásokkal kapcsolatos legalapvetőbb problémákat sűríti néhány oldalra a szerző.

A pedagógiában a személyiségfejlesztés kiüntetett szerepe közismert, a vele való foglalkozás éppen ezért a legfontosabb kérdések egyike mind az elmélet, mind a gyakorlat vonatkozásában – állapítja meg bevezetőjében dr. Bábosik István. Majd a személyiségstruktúráról, személyi-

ségkomponensekről ír. Megállapítja többek között, hogy „a személyiség szervező-végrehajtó sajátágcsoportja egészében véve az egyén szociális életképességének megalapozásában tölt be meghatározó szerepet. A szociális életképesség, az egyén öngondoskodó képessége, társadalmilag is és egyénileg is felértékelődést mutat a XXI. század Európájában, de világszerte is.”

Ezt követően a „képesség”, illetve a „kompetencia” terminus kapcsolatáról olvashatunk a bevezető tanulmányban, utalva arra, hogy a kötet szerzőire is jellemző a terminusok különböző alkalmazása. Mindez nem zavaró, mert „a neveléstudomány lényegi sajátosságainak megfelelően személyiségkomponens fejlesztésének lehetőségeit elemzik”.

A kötet hét fejezetében olvasható tanulmányok a fejlesztés célterületei és a különböző fejlesztő tényezők szerint kerültek csoportosításra.

Az első fejezet szerzői: Lénárd Sándor, Ruzsanyi Péter, Varga Attila, Gulyás Magdolna, M. Tóth Géza, Tihanyiné Hős Ágnes a személyiség ösztönző-reguráló komponenseinek fejlesztésével foglalkoznak tanulmányaikban különböző területeken, feladatokban gondolkodva.

A recenziót író talán nem lesz elfogódottsággal vádolható, ha megjegyzi, hogy az egész kötetből egyedül itt jelenik meg a televízió mint médium, ami sokkal nagyobb figyelmet érdemelne a neveléstudományban, de leginkább a gyermeknevelés-, a pedagógia tudományában. Jelentősége, „áldás és átok” szerepe közismert, de sajnálatos módon a tudományunk mindezt nem veszi észre. Hányszor leírtuk, elmondtuk, hogy vajon ki lehet-e hagyni a neveléstörténetből, a nevelélméletből, az oktatáselelméletből, a nevelésszociológiából a médiumokat, leginkább a televíziót. Tessék utána nézni, szinte sehol nem szerepel. Lehetséges, hogy a pszichológia ezt is hamarabb fedezi fel és vállalja át a pedagógiából!

A második fejezet a személyiség szervező-végrehajtó komponenseinek fejlesztése kapcsán Kalocsa László, Molnár Gyöngyvér, Lóth László, Hanczár Gergely, Tóth Péter, Fügei János, Bodonyi Edit tanulmányait tartalmazza. Ebből a fejezetből Lóth László dolgozatát emelem ki. A hazai kompetencia-felfogáshoz kapcsolódó adalékokról szóló munkája figyelemre érdemes, rendkívül tanulságos mind a pedagógia, mind az andragógia vonatkozásában.

A következő fejezet szerzői: Torgyik Judit, Rapos Nóra, Hegedüs Gábor, Makai Éva, Gordon Györi János, Simon Katalin, Papp Gabriella, Pásztorné Tass Ildikó dolgozataikban a személyiségfejlesztés optimalizálásával foglalkoztak. Az itt szereplő tanulmányokra is jellemző a témaválasztás aktualitása, sokfélesége, a vizsgálatok tudományos megalapozottsága. Ez esetben a recenziót író nagy érdeklődéssel ismerkedett a kelet-ázsiai pedagógiával, mint számúra újszerű témával. Ezzel valószínűleg így lesznek nagyon sokan!

Az újabb fejezet középpontjába a pedagógus került, mint személyiségfejlesztő tényező.

Jómagam 47. évem töltöm az egri főiskolán a tanárképzés elhivatottjaként. Magától értetődő tehát az érdeklődésem Kelemen Gyula, Sántha Kálmán, Feketéné Szakos Éva és Gombácz Orsolya írásai iránt. Ez esetben mind a négy tanulmányt ajánlom megismerésre valamennyi kollégámnak, de leginkább a pedagógiai tevékenység elemzésével foglalkozót.

Az ötödik fejezet a szakképzés keretében vizsgálja és mutatja be a személyiségfejlesztést. Itt Bábosik Zoltán jeleskedik, aki a szakképzés hatékonyságát akadályozó tevékenységről írt a tanulmányában, de figyelmet érdemel Emőkei András és Rakaczkine Tóth Katalin dolgozata is.

A tankönyvek világával kapcsolatos Karlovitz név jelenik meg a következő fejezetcím alatt. Karlovitz János Tibor a tankönyv funkcióiról és a tankönyvírók koncepciójáról fejti ki érdeklődésre érdemes véleményét.

A kötet utolsó fejezete maga is értékelendő részben a tudós-szerzők, részben írásaik témái miatt. Örömmel ismerkedtem meg Szabolcs Éva az általam is jól ismert Nagy Sándor professzor életművével foglalkozó tanulmányával, ami számomra is sok újabb ismeretet jelentett. Évtizedeken át kollégája lehettem Nagy Sándor professzornak, akinek Didaktika tankönyve etalon volt a tanárképzésben évtizedeken keresztül. Ha valakit, őt mindenütt idéztük, ahol

csak szó esett a didaktikáról. Ismertük az életútját is, de most olvasva Szabolcs Éva professor asszony tanulmányát, elmondható, hogy gazdagabbá váltunk általa.

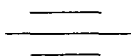
E megállapítás vonatkozatható Mikonya György dékánhelyettes tanulmányára is, aki a német pietizmus és a hungarus-értelmiségekkel ismerteti meg az olvasót.

Borosán Livia Személyiségértelmezések a reformpedagógiában címmel írt tanulmánya jól hasznosítható az egyetemi és főiskolai képzésben.

Az ELTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskolájának vezető professzora a 2004-ben megjelent Neveléelmélete után ismét letette a maga voksát tartalmas és terjedelmes kötetével a neveléstudomány asztalára. Vállalkozása újszerű, ezért is elismerésre méltó. Az ELTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskolájában minősített szerzők dolgozatai alkotják a kötet jelentős részét, s ezek igen jól hasznosíthatók a továbbiakban.

Az oktatók és kutatók számára nem csupán az értékes tanulmányok, de a gazdag bibliográfiák is forrásul szolgálhatnak.

A 2007-ben figyelemfelkeltő borítóval megjelent kötetet az OKKER Kiadó gondozta.

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA

főiskolai tanár

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Debrecen

Aszmann Anna (szerk.): Egészségvédelem a közoktatásban

A Nemzeti Népegészségügyi Program támogatásával jelent meg a könyv, melynek célja, hogy olyan egészségügyi ismeretekkel lássa el a pedagógusokat, amelyek a szakemberek számára szükségesek, emellett a gyermekek intellektuális képességeit, fizikai erőnlétét fejlesztik, testi-lelki épségükre, egészségükre vigyáznak.

Előszörban gyakorlati segítséget kívánnak adni a gyermekkorban leggyakrabban előforduló betegségekhez és az ezekhez kapcsolódó feladatokhoz az intézményekben. A pedagógusok, orvosok, védőnők közös feladata az óvodákban, iskolákban a gyermekek fejlődésének nyomonkövetése. Másrészt arra vállalkoztak a könyv szerzői, hogy megismertessék az iskolaegészségügyi ellátást, bemutassák a hálózat felépítését, feladatát, erősségét és gyengeségét. A gyermekek egészségvédelme, az egészséges életmód kialakítása a pedagógusok és az egészségügyi szakemberek együttműködése révén valósulhat meg, egymás feladatát megismerve.

A könyv segítséget ad az iskoláknak az egészségnevelési-egészségfejlesztési tervek elkészítéséhez is. A kötetben ismereteket szerezhetünk az iskolaegészségügyi ellátásról (Aszmann Anna), az egészség megőrzéséről az iskolában. Képet kapunk az oktatási-nevelési tevékenység közegészségügyi feltételeiről (Bihari Ágnes), a gyermekek és az ifjak táplálkozásáról és a közétkeztetésről (Mramurácz Éva). Összefoglalást olvashatunk a balesetekről és a rosszulletekről, a krónikus betegségekről és megelőzésükről, a fertőző betegségekről és megelőzésükről (Karoling Gizella). Megismerkedhetünk az óvodás és iskolás gyermek pszichés problémáival (Gyenge Eszter), az illegális drogfogyasztás (Sebestyén Edit–Felvinczi Katalin), illetve a drogproblémák az iskolában témakörökkel.

Segítséget kaphatunk a speciális szükségletű, a mozgásában, látásában és hallásában korlátozott gyermek integrált neveléséhez (Vekerdy Zsuzsanna), az iskolai gyermekvédelemhez